

Дактилоскопія як інструмент ідентифікації осіб у процесі репатріації тіл загиблих в умовах збройних конфліктів

Наталія Жадан

головний судовий експерт групи дактилоскопічного обліку, відділ криміналістичних видів досліджень, Полтавський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр Міністерства внутрішніх справ України, м. Полтава, Україна, e-mail: natka.zhadik@gmail.com

Володимир Жадан

старший судовий експерт сектору дослідження зброї, відділ криміналістичних видів досліджень, Полтавський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр Міністерства внутрішніх справ України, м. Полтава, Україна e-mail: volodimirzhadan@gmail.com

Досліджено застосування дактилоскопії для ідентифікації осіб під час репатріації тіл у збройних конфліктах. Визначено її ефективність і надійність, а також доцільність поєднання з іншими методами.

Ключові слова: дактилоскопія; ідентифікація; репатріація.

Fingerprinting as a Tool for Identifying Individuals in the Process of Repatriation of Bodies of the Deceased in Armed Conflict Conditions

Nataliia Zhadan, Volodymyr Zhadan

The study examines the use of fingerprinting for identifying individuals during the repatriation of bodies in armed conflicts. Its effectiveness and reliability are determined, as well as the feasibility of combining it with other methods.

Keywords: fingerprinting; identification; repatriation.

У сучасних умовах збройних конфліктів суттєво зростає кількість випадків репатріації тіл загиблих осіб, що обумовлює необхідність їх оперативної, точної та достовірної ідентифікації. Установлення особи загиблого має важливе правове, соціальне й гуманітарне значення, оскільки забезпечує реалізацію прав родичів, сприяє веденню обліку втрат і є необхідною умовою для проведення відповідних процесуальних дій [1; 2].

У системі судово-експертного забезпечення ідентифікації особливе місце посідає дактилоскопія як один з найбільш доступних, швидких і ефективних методів установлення особи [3]. Дактилоскопія базується на дослідженні папілярних візерунків шкіри пальців рук, які характеризуються унікальністю, індивідуальністю та відносною незмінністю протягом життя людини [4]. Папілярні лінії формуються ще на внутрішньоутробному етапі розвитку людини (приблизно на 10—16 тижні гестації) і зберігають індивідуальну структуру протягом усього життя, не зазнаючи змін навіть під впливом вікових процесів. Вони характеризуються високою стійкістю до

зовнішніх чинників (таких, як механічні ушкодження, температурний вплив чи дія хімічних речовин), а їх відновлення після поверхневих пошкоджень відбувається зі збереженням первинного малюнка. Сукупність цих властивостей забезпечує унікальність і незмінність папілярного рельєфу, що обумовлює його високу надійність як ідентифікаційного критерію в судово-експертній практиці [5].

Важливу роль в ідентифікації особи загиблого відіграють автоматизовані дактилоскопічні інформаційні системи, які забезпечують швидке, точне та стандартизоване порівняння відбитків пальців з наявними базами даних. Основу роботи цих систем становлять алгоритми цифрової обробки зображень, які дають змогу виявляти збіги навіть у разі часткової деформації чи фрагментарності відбитків.

Користування такими системами суттєво скорочує час проведення ідентифікації, підвищує об'єктивність результатів і значною мірою мінімізує вплив людського чинника. Саме тому дактилоскопія часто стає первинним методом установлення особи, особливо в разі масових утрат.

Водночас у випадку роботи з репатрійованими тілами застосування дактилоскопії суттєво ускладнено. Це пов'язано з тим, що тіла тривалий час можуть перебувати в несприятливих умовах, під впливом температури, вологості, мікроорганізмів та інших чинників, які призводять до значних змін шкірних покривів [6]. Поміж основних чинників, що ускладнюють проведення дактилоскопічних досліджень, слід виокремити процеси гниття, муміфікації та обвуглення.

Окрім природних постмортальних змін, значну проблему становлять механічні ушкодження, зокрема травматичні ампутації пальців, деформації тканин або їх часткове знищення [3]. У таких випадках стандартні методи зняття відбитків пальців стають неефективними або взагалі неможливими.

Із метою подолання зазначених труднощів у судово-експертній практиці застосовують спеціальні методи відновлення папілярних візерунків. Це дає змогу повністю або частково відновити структуру папілярних ліній і отримати придатні відбитки.

Незважаючи на наявність сучасних спеціальних методів відновлення та обробки папілярних візерунків, у деяких випадках дактилоскопічне дослідження не забезпечує отримання достатнього обсягу ідентифікаційної інформації для однозначного встановлення особи. Це може бути зумовлено значними змінами шкіряного покриву, механічними ушкодженнями або недостатньою якістю об'єктів дослідження. У зв'язку із цим дактилоскопію варто розглядати не як ізольований метод, а як важливий елемент комплексного підходу до ідентифікації, що передбачає поєднання різних судово-експертних методик для підвищення достовірності результатів [2].

Окрім дактилоскопії, доцільно застосовувати ДНК-аналіз, стоматологічну ідентифі-

кацію, антропометричні дослідження, аналіз медичних даних, а також порівняння особливих прикмет і прижиттєвих фотографій. Поєднання цих методів дає змогу компенсувати обмеження кожного окремого способу й забезпечує більш повне відтворення індивідуальних ознак особи. Такий підхід є особливо важливим у складних випадках.

Зважаючи на наведене вище, можна дійти висновків, що дактилоскопія є одним із базових і найбільш ефективних методів ідентифікації особи, що зберігає свою значущість навіть у складних умовах репатріації тіл загиблих. Водночас найвищої достовірності встановлення особи досягають лише за умови застосування комплексного підходу, який поєднує дактилоскопію з іншими судово-експертними методами.

Перелік джерел посилання

1. Коваленко В. В. Криміналістика : підручник. Київ, 2018. 560 с.
2. Шепітько В. Ю. Криміналістика : підручник. Харків, 2020. 684 с.
3. Біленчук П. Д., Кофанов А. В., Салтевський М. В. Криміналістика (криміналістична техніка). Київ, 2013. 512 с.
4. Champod C., Lennard C., Margot P., Stoilovic M. Fingerprints and Other Ridge Skin Impressions. Boca Raton : CRC Press, 2016. 376 p.
5. Ashbaugh D. R. Quantitative-Qualitative Friction Ridge Analysis: An Introduction to Basic and Advanced Ridgeology. Boca Raton : CRC Press, 1999. 318 p.
6. James S. H., Nordby J. J., Bell S. Forensic Science: An Introduction to Scientific and Investigative Techniques. 4th ed. Boca Raton : CRC Press, 2014. 728 p.
7. Український науково-дослідний інститут спеціальної техніки та судових експертиз СБУ. Методичні рекомендації з дактилоскопічних досліджень. Київ, 2021.